

U g e s k r i f t

for

Norſke Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 1.

Løverdagen den 2den Januar 1858.

2den Marg.

Indhold.

Slutningstalen ved Mødet paa Hamar. — Om Trømmesøge. — Landboforholdene i de vestlige nordamerikanske Fristater. — Om Drainsvør. — Indenlandſke Eſterretninger. — Udenlandſke Eſterretninger. — Meteorologiſke Sagtagelser.

Slutningstalen ved Mødet paa Hamar.

(Af Sekretær Nathorst).

Nedenſtaaende ſkjønne Udtalelſe over Landmandens Bedrift, dens nærmere og fjernere Følger og dens endelige Hensigt er ſaa tiltalende, at vi tro ikke bedre at kunne aabne Ugeſkriftets nye Margang end ved her at gjengive den for det Publikum, hvem den af Forfatteren blev tilegnet.

„Mine Herrer! Idet jeg benytter mig af en Rettighed, ſom efter gammel norſk Skik tilkommer mig, tillader jeg mig at foreſlaa en Staal for Jordbrugets Fremgang — ikke alene i dette Land eller i det ſamløbe Norden — men i hele Verden. Jeg haaber, at man ei ſkal regne mig det til Laſt, at jeg giver Staaalen en ſaadan Udſtrækning; thi ulig de fleſte andre Næringsgrene kan Landbrugets Fremſtrid i eet Land aldrig ſkade det andet, ligesaa lidt ſom nogen af os lider Skade ved, at hans Nabo har vakker Grode. Dog har jeg endnu vigtigere Grunde til at give Staaalen den ſtore Udſtrækning, hvori jeg udbragte den. Diſſe Grunde ſulle blive tydelige, naar jeg forklarer, hvad jeg forſtaar ved Ordet „Jordbrug.“ „Ja“ — ſiger man — „hvem ved ikke, hvad Jordbrug er? Det er Frembringelſen af Korn og Foder ſamt Kreaturholdets Produkter. Derhen høre ogsaa Skovhuſholdning; thi ogsaa Skovens Pleie er i Landmandens Haand. Landbruget er ſaaledes i Korthed ſagt den Bedrift, ſom ſtaffer Naaſtofferne til vore forſte og nødvendigeſte Behov, det er derfor en nyttig Bedrift, ſom er al Agtelſe værd; men da det kun har materielle Maal for Dø, maa det ikke prøve paa at ſætte ſig i Klaffe med de Foretagender, ſom ſtræbe til Dyrnaaelſen af Menneſtets højere aandige Behov, og hvis høie Kaldeſe det er at virke for Jordens Dannelsen og Civiliſation.“

Saa dan er den Dyſfatning, ſom har raadet lige ſiden den graa Fortid, og ſom endnu i vor Tid forfølger paa at gjøre ſig gjældende.

Nu vel, mine Herrer! — Denne Theori er nu i Martuſinder bleven benyttet, og var den ſand, var denne Vej til Menneſtflægtens Dannelsen og Civiliſation den rette, ſaa burde denne udelukkende Retning mod det Høie, Aandige, Moralſke, Klaffeſte, Eſthetiſke, og hvordan nu alt det benævnes, hvori man er ſtreben frem med Forbigaaelſe af den materielle Grundvold — alle rede have lykſaliggjort Maſſen af Europas Folkeſlag, idet ſand Dannelsen — d. v. ſ. Dplyſning og Moralitet er bleven udbredt blandt alle Samfundsklaſſer. Men Erfaring lærer os det Modſatte og giver os den Lærdom, at Maalet kun kan naaes ad en anden Vej. Maſſen af Folket i alle Lande ere Jordbrugere; men ſaa upraktiſt har Lidsaaandens Retning været, at man forſt i vore Dage har begyndt at underviſe dem i deres egen Bedrift. Man har hidtil udfaaet Blomſter iſtedetfor Frø og undret ſig over, at de ikke vilde gro. Man har villet opføre Almindannellens Bygning og begyndt med Taget og Taarnſpirene — og forfærbedes over, at dette ei vilde lykkes. — Det kunde ei lykkes, ſaalænge den materielle Grundvold var borte. Men en ny Dag er nu oprunden, hvis Middagsſol forſt vore Efterkommere ſulle ſe. Nu er man kommen til Overbeviſning om, at Jordbruget er den materielle Grundvold for det hele Samfunds baade økonomiſke og moralſke Udvikling; og Forſynet, ſom i ſit Værk ſaa underbart forener de enkelte Dele til Dannelsen af det ſtore Hele, har i ſin Viſdom nedlagt den ſande Lykkes og Dannelses Sæd i Menneſtflægtens paa en Gang almindeligſte og ældeſte Bedrift.

Saa ligner da vor Slægts Hiſtorie det øſterlandſke Sagn om Vandrerens, ſom forgjæves ſøgte Lykkens Gubinde hele Jorden rundt, og ſom, da han træt og ſorgmodig vendte tilbage til ſit Hjem, fandt hende ventende paa Tærffelen af ſin egen Hytte. Hun havde altid været der, men nu forſt vare hans Dine blevne aabuede, at han ſaa og gjenkjendte hende.

Ja, i Sandhed! der behøves kun et aabent Dø og Sind for at komme til Erkjendelſe af det høie Maal, ſom Landbruget har at udføre, og dets Kaldeſes umaadelige Vigtighed. — Jeg vil i nogle ſaa Dø tillade mig at antyde diſſe.

Jordbruget har ikke blot til Formaal at forsyne Mennesket med dets nødvendige Behov, dets Maal er ogsaa at civilisere Naturen. Tænke vi os et Landskab, hvor Jordbruget er udført til højeste Fuldkommenhed, Bergenes Toppe og Sider bedækkede med herlige Skove, hvorfra de skadelige Dyr ere fordrevne, og hvor det nyttige Vildt har et fredet Hjem. Paa Skraaningerne og i Dalene se vi hyggelige og velbyggede Boliger, Vidnesbyrd om Velstand, Orden og Flid, og omgivne af blomstrende Frugttrær, Aagre og Enge. De fra Høiderne strømmende Bække ere tømmede i deres vilde Løb og sno sig sagte og yndigt gennem de af dem vandede Enge. I Dalens Dyb se vi rolige Floder og klare Søer, der aarligens befaaes med Fisk, ligesom Markerne med Korn. Hjorder af trivelige og lykkelige Dyr hulle trygge ved deres Bredder, og Hornets Toner klinge gennem Bygden. — Nu vel! Var Naturen saadan, førend Agerbruget indførtes, og Ploven begyndte sit Værk? Var den saadan, medens Ulve og Bjørne boede i Skovene, og Menneskene, ligesaa vilde som de, kæmpede med dem og med hverandre? Var den saadan, da Dalene bedækkedes af Moser og Kjær, og gulblege Ansigter, der sigede ud af elendige Boliger, vidnede om det Landsskabs Usundhed, de beboede? Det er Jordbruget, som alene kan forvandle Bildniset til Paradis, og som har faaet det skønne, men ansvarfulde Kald at civilisere Naturen.

Men ikke alene Naturens, ogsaa Menneskets Civilisation er lagt i Landmandens Hænder. Det første Trin paa Udviklings Bane hedder Kundskab; men alene den Kundskab virker i Sandhed dannende, som har et nyttigt Formaal. Det kan besvære ei nægtes, at en stor og beklagelig Ukyndighed hersker blandt den store Masse af alle Landets Jordbrugere; men anderledes kan det heller ikke være, da man hidtil enten aldeles ikke har meddelt dem nogen Undervisning eller ogsaa indskrænket Undervisningens Formaal til de blotte Midler, hvorved Kundskaber erhverves, og bleven staaende derved. Man har ladet Jordbrugeren i fuldstændig Uvidenhed om den Jords og de Værters Natur, han dyrker, om de Dyr, han pleier, og om Lovene for de Kræfter, han skal benytte. Vel er det sandt, at Omfanget af den Undervisning, som kan bibringes de arbejdende Klasser, ei kan blive særdeles stort, men selv Lidet virker med beundringsværdig Kraft paa hele deres Udvikling. Fra en passiv, ligegyldig og halv sovende Sjælsstilstand opvaagne de til Tænke, Handling og Bevidsthed om en iboende Kraft; og selv om de ei tilegnede sig mere, have de dog lært at iagttagelse og tænke, og deres Aand har engang for alle gennembrudt Skorpen, som hindrede dens frie Udvikling. Vore Landbrugsskoler have allerede givet Bevis paa Sandheden heri. De unge Mænd, som udgaa fra disse, vække Andre til Eftertanke og Liv, og en Berelundervisning bliver paa denne Maade organiseret, som ligesaa lidt kan beregnes i sine Følger, som i sit Omfang. Kort sagt: Undervisning i Jordbruget er det eneste praktisk

anvendelige Middel til at tilvejebringe almeen Folkedannelse.

Men Forstanden er kun den ene af Menneskets Egenstaber, paa hvis Udvikling hans Dannelse beror. Men dennes Udvikling tjener kun til Lidet Nytte, hvis et Villien tillige foræbles. Kundskaber, der ei af Villien rettes mod et godt og nyttigt Maal, ligne Sollyset om Vinteren. Det skinner herligt paa Sneen, men mangler Kraft til at bringe selv en eneste Plante til Liv og Udvikling. Der findes dog ingen Bedrift saa egnet til at virke til Villiens og Hjertets Forædling gennem Broderkærlighedens Baand, som Jordbruget. Altid omgiven af Naboer, der have samme Bedrift som han, beror en stor Del af Jordbrugers Lykke og ofte hans Velfærd paa det Forhold, hvori han staaer til dem, og for at vinde Velsigtede, maa han begynde med selv at udøve den. Ja, i Sandhed! gives der nogen Bedrift, som egner sig til at gjøre Menneskehjertet velvilligt mod Andre, saa er det Jordbruget. Eller hvem er da denne Mand, som ikke engang har Hjerte til at se Spurvene hungre, men rejser for dem Neget paa Støren udenfor sin Dør? — Den, der handler saaledes, vil heller ikke stænge samme Dør for sin lidende Broder, og dette Barmhjerlighedstegn, der er reist mod Himlen, vil derfra nedkalde den Velsignelse, uden hvilken al menneskelig Anstrengelse er forgjæves.

Men Jordbruget virker endvidere foræblende paa Mennesket derved, at der ikke findes nogen Bedrift, hvis Fremgang beror mere paa en højere Magt. Nogle Agers Regn eller Tørke, nogle Timers Frost eller nogle Timers Hagel kan tilintetgjøre Frugterne af Aarets Nøie. Denne sin Stilling fuldt bevidst, modtager Landmanden med Rolighed saavel Lykken som Modgangen; thi han ved, at begge tildeles ham af den usynlige Haand, som leder Alt til det Bedste. — Fjernet fra Stædernes Adspredelser, og ofte alene med Sine, vende hans Tanker sig indad og opad, og vant til i Naturen at stue et Billede af det Høiere, seer han tilsidst det Høiere overalt og i Alt. Derfor ere ogsaa Landmændene „de Stille i Landene“; de omslyrte ei Staterne, men opbygge dem, og skjønt siger Skjalben;

„De vældige herrar med stri och med don
Slå rikén och skåder omfull;
Lyft bygga dem bonden och hans son,
Som så uti blodbestänkt mull.“

Se der, mine Herrer, hvorfor vi med Stolt-
hed og Glæde kunne sige, at vi ere Landmænd,
der ikke som Saadanne behøve at staa tilbage for
nogen anden Bedrifts Udøvere paa Jorden. Og
nu — saa haaber jeg — har jeg ogsaa forklaret,
hvorfor jeg i Broderkærlighedens Aand har ud-
strakt min Staal til alle Lande paa Jorden.

Om Trommesyge.

Trommesyge forekommer alene hos drøvtyggende Dyr. Den bestaar deri, at 1ste Mave, Bommen (Rumen), meget hurtig overfyldes med Gas, der udvikler sig hurtigen og i saadan Mængde, at Bommen undertiden sprænges, eller Dyret kvæles paa Grund af Trykningen paa Mellemgulvet (Diaphragma), eller det dør af Slag, idet Blodaflobet fra Hovedet hindres.

Kjendetegn.

Disse ere paatagelige. Dyr, som nys forud have været gridste paa Maden, ophøre aldeles at spise; de begynde at stønne, blive urolige, og faa et sørgende forvirret Udseende; Bugen svulmer kjendelig op og bliver gradvis tykkere; de ellers indsunke Dingersgruber blive istedetfor indhulede hvælvede og Haarene reise sig paa dem. Opblæsningen er undertiden saa stærk, at selve Hofteknoglerne ei mere sees og Endetarmen træder ud, saaat Halen bøies til Siden. Slaar man med Haanden paa Bugen, lyder det som paa en Tromme.

Dyrene stønne engstelig saalænge Sygdommen staar paa, Nandedrættet er hurtigt, Blikket stivt; Hovedets og Diets Arer ere spændte og blodfyldte. Fodderne ere kolde; Dyret skjælver stærkt og, hvis det lægger sig, reiser det sig som oftest aldrig mer. Det dør under skjælvende Trækninger, Tænders Skjæren og Krampe i Hjørnerne.

Sygdommens Aarsager.

Disse ere: at Mavens eller Bommens Fortætninger ere forstyrrede; at det i Bommen samlede Foder derved kommer i Gjær og saaledes udvikler en Mængde Gas, som udspænder Bommens Vægge, men tillige med det samme stopper dennes Kommunikation med Madstruben, hvorved Drøvtygningen ophører og Luftens Udgang gennem Madstruben hindres. Naar saaledes hverken den samlede Fodermasse eller den udviklede Luft paa sædvanlig naturlig Maade kan udtømmes af Bommen, saa indtræde de Symptomer som foran ere nævnte og som ende med Død, hvis Hjælp ei tilveiebringes.

hvad som bevirker Sygdommen.

- 1) Hurtig Overgang fra Lørfoder til saftigt Grønffoder.
- 2) Umaadelig Fortæring af saftige, let i Gjær gaaende Foderstoffer.
- 3) Fortæring af Foder, som har taget Hede eller er bedærvet.

Maaden at forekomme Sygdommen paa bestaar i, at vogte sig for, hvad der kan foranledige den. Man maa saaledes kun lidt efter lidt gaae over fra Lørfoder til Grønffoder, saaledes at Grønffoderet i Begyndelsen gives ved Siden af det tørre, først i smaa stænder i større Portioner, saaat Mavensaar Tid til at vænne sig til den nye Fodring.

Bruges Bete, bør Kreaturerne erholde et godt Lørfoder om Morgenen inden de slippes paa

Bete, og tillige kun opholde sig i kortere Tid paa dette indtil de ere blevne vant til det.

Isærbeleshed er det farligt at slippe hungrende Kreaturer paa Kløverbete medens Duggen endnu ligger paa det, eller det endnu er vaadt af Regn.

Ved Staldfodring maa man nøie se til, at Røgterne ei give for store Foderportioner af Gangen, men at de afdele hver Fodring i flere Givter; især er dette af Bigtighed med Morgenfodret.

Naar Kløver slaes til Grønffoder, maa man nøie paase, at den ei lægges i Haug i Stalden og saaledes tager Hede. Den maa ei slaes medens Duggen ligger, og under Regn maa ikke mere slaes af Gangen, end hvad som gaar til i een Fodring. Under Staldfodring med Kløver o. d. er det for Sikkerheds Skyld altid tilraadeligt, at have ved Stalden et Sprinkelguld, en halv Alen over Jorden, hvorpaa den hjemførte Grønkløver bør udbredes, forat Luften kan strømme igjennem den baade fra oven og ned.

Sygdommens Behandling maa have til Maal:

- 1) at skaffe Udgang for den i Bommen samlede Gas;
- 2) at forebygge videre Gasudvikling af de i Bommen værende Surstoffer, samt at skaffe ogsaa disse Stoffe Udgang;
- 3) at gjenoprette Bommens normale Virksomhed.

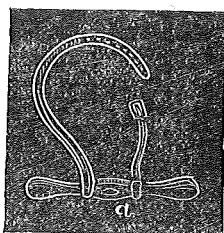
Til at opnaa disse Maal har man anvendt en Mængde mere eller mindre fornuftige Midler. Vi ville her alene omtale de førstnævnte. De kunne inddeles i mekaniske, medicinske eller kemiske og kirurgiske.

Til de førstnævnte høre, at saasnart man mærker de første Symptomer til Sygdommen, Dyret da drives opover en Høide eller Bakke. Derved synker den i Bommen værende Fodermasse tilbage, og det lykkes da ofte Kreaturet ved Opstøbninger at befri sig fra den plagende Gas.

Endvidere bruger man i samme Hensigt at binde et Halmreb i Munden paa Dyret. Under Tygningen herpaa lettes Opstøbningen. Disse simple Midler have ofte vist sig fyldestgjørende, naar de anvendes itide. I farligere Tilfælde hjælpe de dog ikke. Man maa da tage sin Tilflugt til mere virksomme Midler, og blandt dem staar uden Tvivl Mavetørret først. Dette Instrument, som allerede for længesiden er opfundet af en engelsk Læge, Alexander Monro, og almindelig benyttet i mange Lande, bestaar af et Rør, 5 a 6 Fod langt med $\frac{3}{8}$ Tomme indvendig Diameter, dannet af en Staaltraad spundet i Spiral og beklædt med godt Løder. I Rørets vore Ende er fæstet en Staal af Tin, 1 Tomme i Diameter, og i den nedre Ende en oval Tinnap, gjennemboret med Huller. Figur 1 viser dette Mavetørret. Det bruges paa følgende Maade: Man lægger i Kreaturets Mund et Tvertræ, Fig. 2, hvis Midtstykke er 5 Tommer langt, 3 Tommer bredt og hvis Ender danne to Haandtag, hvert 5 Tommer langt. Dette Træstykke, som med hofsidende Rem, der spændes bagenom Hornene, bliver sikkert fæstet, hvorefter Dyrets Mund aabes og

Fig. 1. hindrer det fra at bide i Maveøret. Midt paa Træstykket er et Hul a, hvorigjennem Maveøret, efterat det forud er bleven vel indsmurt med Olie, usaltet Smør eller deslige, varsomt føres med Knappen nedad gennem Madstruben i Bommen. Under denne Operation maa Kreaturet holdes af et Par stærke Karle stille med udstrakt Hoved, men forøvrigt ikke i nogen tvungen Stilling. Folkene maa ikke holde Dyret om Næsen, da Aandedrættet derved vilde hindres. Ved denne Operation er det bedst, at Dyret staar høiere med Fremdelen end med Bagdelen; thi derved synker Foderet bort fra

Fig. 2.

Strubeaabningen. Straks Nørets Ende kommer ind i Bommen, begynder den der indsluttede Gas at strømme ud gennem Nørets Åbning. Dog hændes det ofte, at Nørets nedre Munding tilstoppes af Urenlighed, men den renses da let ved gennem Nøret at træde ned en i samme passende Stof. Naar Gasen er strømmet ud, faar Dyret sin naturlige Form tilbage. Man kan da, om man vil, helde Medikamenter direkte ned i Bommen gennem Nøret. Nøret udtages derpaa og Faren for Dyret er gjerne hævet. Undertiden hender det dog, at Operationen maa fornyes, hvilket sees derpaa, at Dyret igjen begynder at sultne.

Fordelen ved at anvende Maveøret er især den, at Dyret ei paa nogen Maade saares saasom naar Trælar bruges. Maveøret kan ogsaa anvendes til at nedstøde Poteter og deslige, som har sat sig fast i Struben. Tværtroet sættes da paa, og Dyret holdes paa forud nævnte Maade. Derefter stikkes Nøret ind gennem Træets Hul med den skaalformige Ende nedad. Nøret føres varsomt ned, hvorunder Skaalen, som er noget videre end Struben, udvider denne. Naar Skaalen er kommen ned til det Legeme, som har sat sig fast, kan man gennem Nøret helde Olie ned, som da kommer direkte omkring Legemet og letter dets Nedgliden, hvorpaa det med Nøret kraftigen stødes ned i Bommen. Under dette bør Folkene holde fast an, da Nedstødningen smerter og Dyret derfor ved voldsomme Bevægelser søger at frigjøre sig. I Amerika pleier man ofte alene at anvende det i Fig. 2 fremstillede Tværtroet eller Mundstykke, som da fastsættes paa forud nævnte Maade. Dyret, som derved tvinges til at holde Munden aaben, faaer som oftest Opfyndninger, saa at Sygdommen gaar over uden videre Behandling.

Et mekanisk Middel er det ogsaa at stille

Kreaturet ved en Væg, og lade 2 Karle, med Ryggene mod Dyret, varsomt men jevnt trykke samme mod Væggen, hvorved det ofte bliver i Stand til at opstøde den i Maven samlede Luft. Et Faar kan man tage i Fanget med dets Hoved opret og Armene lagte i Kors over dets Bug. Ved saaledes lidt at flemme det, befries det for den samlede Gas.

Nogle Forfattere omtale, at man alene ved at øse koldt Vand over Dyret skulde være i Stand til at have Sygdommen.

De kemiske Midler have dels til Maal at absorbere den allerede dannede Gas eller lette deres Afgang, og dels at hindre videre Gasudvikling. De maa indgives Dyret og man har som Lægemiddel anvendt forskellige Stoffer. Professor Dia giver følgende Recept:

Ufugt Etnolie 1 Pbd., Terpentinnolie 2—3 Unzer, Laudanum 1—2 Unzer eller Hjortehornsalt $\frac{1}{2}$ —1 Unze at indgives paa en Gang i $4\frac{1}{2}$ Pot lunket Vand.

I sværere Tilfælde: Tjære 1—2 Unzer i 5 Pægle Vinspiritus, at give i een Dosis. Han siger, at hvis disse Midler anvendes hurtigt ved Sygdommens Begyndelse, saa hjælpe de i de fleste Tilfælde.

Noring foreskriver: Finstøbt gul Sennep 4 Unzer, blandet i $1\frac{1}{2}$ Pot Drifke. For Kalve over 1 Aar $\frac{1}{3}$ heraf. Endvidere Kamfer 1 Drakme, Karvepulver 2 Unzer, Lavendelrod, Anisellkarod og Kalmusrod (pulveriseret), af hver 1 Unze indgivet i Drifke. Eller i Stedet for alt dette Kalkvand $\frac{1}{2}$ Pot, eller fullyret Ammoniak i fedsbladvis.

De simpleste og efter vor Formening tillige de bedste Lægemidler ere fullyret Ammoniak og Kalk.

Ammoniakken indgives med 1 Lod ad Gangen opløst i $1\frac{1}{2}$ Pot Vand eller Linstrøaffog. Hæves ikke Sygdommen strax herved, saa fornyes Dosisen. Hvor større Kvæghjorder havnes bør derfor Hyrden altid have en vel forket liden Anker eller Flaske med Ammoniak, samt et Maal som rummer 1 Lod af dette Salt, for at han straks, naar Legu til Trommesyge vise sig, kan anvende dette Middel enten alene eller i Forening med forudnævnte mekaniske Midler.

Kalk maa for hertil at kunne benyttes, tages nylig brændt, fugtes med saa meget Vand, at den holder paa at falde sammen, derefter hurtigt knuses til Pulver og siden opbevares i en fuldkommen lufttæt Flaske eller lignende, som sættes paa et tørt Sted. Et saadant Forraad af nyløstet Kalk bør altid findes paa enhver Gaard, og enhver Hyrde burde, idetmindste under den Tid Trommesygen mest forekommer, altid føre med sig nogle Lod af sliig Kalk i et vel tilluftet Kar.

Af denne Kalk indgives den større Hornbustab $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ Unze i $\frac{1}{2}$ Pot Vand, og Faar 1—4 Drakmer i lidt over 1 Pægel Vand, hvilken Dosis fornyes om behøves. Ved den anden Indgivning er det gavnligt at tilsætte et Affog af $\frac{1}{2}$ Lod Kamilleblomster i 1 Pægel Vand samt

lidt Brændevin. Indgivningen af Kamilledekokten gjenføres siden endnu engang.

At give Dyret Klyster af Sæbevand er gavnligt.

Undertiden indtræffer det dog at Sygdommen udvikler sig med saadan Hestighed, at hverken mekaniske eller medicinske Midler kunne hæve samme. Man maa da tage sin Tilflugt til de kirurgiske Midler.

(Fortsættes).

Landbosforholdene i de vestlige nordamerikanske Fristater.

(Af Bondens Magazin Nr. 1).

Bonden i de forenede Stater er stolt og ser med Ringeagt ned paa alle andre Nationer; han brytter sig meget af sin Frihed og betragter alle Europas Folkesfærd som Slaver. Saaledes var der En, der spurgte mig ad, om jeg nogeninde havde seet den danske Konge, hvilket jeg bejaede; „tager man Hatten af, naar man gaar forbi ham?“ vedblev han; „ja.“ Svarede jeg; hvorpaa han sagde til mig: „Jeg kunde ikke gjøre det.“ En anden stot og ret Bonde fortalte mig engang: „Jungen er større eller mere end jeg.“ Ved dette sit Hovmod lægger han naturligvis sin Dumhed for Dagen; dog kan man ikke frakjende ham en vis Behændighed og Dueltighed til at være alle Slags Mand; thi foruden Landmand er han tillige ofte sin egen Lømmemand, Sabelmager, Skomager o. s. v., kort sagt, Mange kunne, naar det kniber, selv gjøre næsten Alt, hvad de behøve, men det bliver jo dog ogsaa rigtignok derefter. Han kan gjøre mere Arbejde i en vis Tid end en Dansker, men han er ikke saa uholdende; arbejder han haardt i 2 Dage, saa kan han gaa at drive i 3. Jeg sagde, at han kunde være alle Slags Mand; og han kan da ogsaa være Præst, endsskjønt han læser og skriver meget daarligt; jeg har hørt en Præst prædike i henvend en Time, og han kjendte ikke engang Bogstaverne, men det var rigtignok en Neger. Sabbatsanordningen holdes meget strengt i de forenede Fristater, og Ingen tør om Søndagen foretage sig noget Hverdagsarbejde. En Bonde nærvæd, hvor jeg boede, regnede det i denne Henseende saa nøje, at han iblandt Andet ansaa det for en stor Synd at barbere sig om Helligdagene, og dog sagde man om ham, at han om Søndagen spekulerede paa, hvorledes han rigtig skulde bære sig ad at bebruge sin Næste om Mandagen. — Det var om Landvæsenet, jeg vilde tale, det er da vistnok Tid, at jeg begynder dermed, endsskjønt jeg ikke fik Alt det sagt om Religions- og Kirkevæsenet, som jeg onstede at sige Dig; dette kan muligt stee en anden Gang.

Jordbunden er som i ethvert andet Land saare forskjellig; somme Steder er der ikke andet at se end Grus og Stene, og paa andre kan den sorte

Muldjord have en Dybde af 16 til 18 Fod. Saadan Jord kan saa at sige aldrig udmagres, da man blot behøver at bearbejde den lidt dybere end tilforn for at fornye dens Kræfter. Et Slags Træ, Sycamore kaldet, kan i et saadant bylt Jordsmon opnaa den Størrelse, at Stammen kan blive 75 Fod i Omkreds eller omtrent 25 Fod i Gjennemsnit. Land, ogsaa saadan god Jord, kan kjøbes af Regjeringen for 1 1/2 Dollar (2 Rd. 2 Mk.) hver Acre (6 Skpr. Rd.), og det endda stundom bevoret med den bedste Stov; men det koster megen Svæd eller flere hundrede Daler, forend man faaer de nødvendige Bygninger opførte og en 40 til 60 Acres under Dykning. Ingen forstær sig bedre paa Sigt end Amerikaneren; det er ham en let Sag i en Hast at bygge et Hus af Træstammer; men det er da ogsaa mangen Gang derefter, thi det kan regne. snee og blæse ind til deis Beboere. Vinduer ere stundom ikke i saadanne Huse, men blot nogle firkantede Huller i Bæggene med Ruger for. Amerikaneren kan bygge et Hus med en Dre, en Rølle og et Bor (Naver); andre Redskaber behøver han ikke; istedetfor at sage Træerne over, hugger han dem igjennem, og hvor han kunde behøve et Søm, bruger han en Trænagle. De Huller, som findes imellem Træstammerne, tilstoppes med Træstumper og tilklines med Kalk eller Leer. Dørene hænge i Træ; Gulvet er enten af Leer eller ogsaa af Planter, af hvilke han kun kan faa to af hvert Træ, da han blot kløver Træstammerne midt igjennem og jævner den brede Flade lidt med Dren; Loftet haves ofte ikke; Døren bestaar af tynde kløvede Bord, naglede til hinanden, og Taget er af samme Materiale, lagt ovenpaa hinanden som Spaanen paa adskillige af vore Kirke-taarne. I et saadant Hus bor Bonden, indtil han kan komme saavidt, at han kan opføre sig et andet af Bord eller Sten. At oprykke et Stykke Skovland kan Amerikaneren ligeledes komme let fra, thi han gjør kun Arbejdet halvfærdigt; han tager nemlig kun Buskene og nogle af de mindre Træer op med Roden; en Del af de større hugger han af en halvanden Men over Jorden (han behøver da ikke at staa med krummet Ryg under Arbejdet); Resten af Træerne lader han staa paa Roden efter først at have indviet dem til Døden, idet han nemlig hugger Barken igjennem rundt omkring Træet; det gror da ikke mere og kan staa, indtil en Storm strækker det til Jorden, hvorpaa det brændes paa Stedet for at blive det kvit. Alle de Træer, som ikke behøves til Bygninger og Hegn omkring Have og Mark, hugges af og slæbes sammen i større og mindre Hobe for at brændes. Hegnene omkring Huset og Marken bestaa af kløvede omtrent 5 Men lange Træstænger af en Arms Tykkelse; disse lægges paa en simpel Maade ovenpaa hinanden, indtil de have rigeligt et Par Alens Højde; Svinene, der gaa omkring i Skovene, hvor de ville, kunne ikke let arbejde sig igjennem et saadant Hegn. Bonden er nu færdig til at rode lidt i Jorden med sin Svingplov, thi at pløje kan man ikke kalde det, da dette ikke er ham muligt

paa Grund af de endnu staaende Træer, Stumper, utallige Rødder, Steen o. s. v. Naar en stor Del Svin kunde kommanderes til med Trynen at bearbejde Jorden fra den ene Ende af Marken til den anden, da vilde de bedre kunne berede den til Sædens Modtagelse. Landet er nu færdigt til, at Bonden deri kan stro sit indianse Korn (tyrskt Hvede eller Mais). Amerikaneren bliver nu ved at dyrke sin Jord Nar ud og Nar ind med denne Mais eller, for en Afverlings Skyld, ogsaa med Havre, Hvede, Tobak og Bomuld; men at udlægge den med Græs, falder ham slet ikke ind, da han, som vi senere ville faa at see, ingen Græsmangel kan komme i. Er saa endelig Jorden ved denne Fremgangsmaade bleven saa udmagret, at det ikke lønner sig at dyrke den længere, river han Hegnet ned for at benytte det til et nyt Stykke Jord, der behandles paa selvsaame Maade. At gjøde Jorden tænke kun faa paa. (Fortsattes).

Drainsrør.

Uegformige Drainsrør efter den tenggrenste Maskine vil nu forhaabentlig i næste Foraars eller Sommers Løb, for moderat Pris, blive at erholde tilkjøbs ved Teglværket hos D^{hr}. D. Bredesen paa Dpset i Grue og hos D. Haugaard ved hans Teglværk paa Gaarden Nord i Brandvold, og hvorfor vi have at takke Direktionen i det Kongelige Selskab for Norges Vel, som velvilligen har imødefømt os i Sagens Anledning.

Efter en af Formanden i Grue Landbosforening til Direktionen i det Kongelige Selskab for Norges Vel indgiven Foresøgning, havde Direktionen under 5te Septbr. søfflede den Godhed, paa Selskabets Bekostning at sende os en af Tenggrens Drainsrørmaskiner ledsaget af en dygtig Mand i sit Jag (Peter Konglebet af Raffestad) til at oplære Arbejdere ved herværende Teglværk i Tilvirkning og Brænding af Drainsrør paa det Bilskaar, at der fra disse Teglværk senere hen skulde blive leveret tilsalg saadanne Drainsrør for moderate Priser.

J saadan Hensigt opholdt bemeldte Peter Konglebet sig, i den dertil efter hans Opgivende fornødne Tid — 8 a 10 Dage — i søfflede September Maaned ved ovenmeldte Teglværk paa Dpset og Nord, og oplærte der det fornødne Antal Arbejdere ved hvert Teglværk i Tilvirkningen af saadanne Drainsrør. Imidlertid blev der, paa Grund af den silde Aarsid, kun for det Første ved smaa Forsøg — der dog gik heldig for sig; men til Foraaret og Sommeren vil der ved de nævnte Teglværk blive tilvirket tilsalg saamange Drainsrør, som Tid og Omstændigheder maatte tillade.

Foranførte har jeg troet at burde gjøre Distriktets Jordbrugere bekendte med, forat de kunde vide, hvor hensigtsmæssige Rør ere at erholde.

Skara, 20de December 1857.

Christopher Larsen.

Indlandet.

Christiania. Fra Begyndelsen af 1858 skulde det her stiftede Videnskabselskab træde i Virksomhed. Professor Chr. Boeck er valgt til Præsæs, Professor Holmboe til Vicepræsæs og Professor Sars til Sekretair i Selskabet.

— Christiania Kommune har hos Handelshuset Sundt & Le Maire i Kjøbenhavn optaget et Laan paa 50,000 Spd. med 6 % rentebærende Obligationer.

— Hypotekbanken udbød nylig til Laan mod 1000 Buxler og Buxelobligationer 150,000 Spd. til 95 %. Heraf var for nogle Dage siden disponeret 100,000 Spd.

— Den norske Kreditbank har fra England og Hamburg modtaget en Mængde Buxler til Inddrivelse.

— En af de sidste af de endnu gjenlevende Medlemmer af Rigsforsamlingen paa Eidsvold i 1814 Gaardmand John Hansen Sorbrøden, døde i f. M. 80 Aar gl. paa Gaarden Sorbrøden i Bergs Præsæs-gjæld i Smaalene.

— Ole Wig, Folkevennens Redaktør, afgik ligesledes ved Døden i f. M. og blev den 24de fulgt til Graven af en talrig Skare af hans Venner og Bekjendte.

— Paa flere Steder ere Arbejderpriserne sunken som en Følge af de trykkende Pengeforholde. Saaledes ere Arbejderlønnen ved Frihs Jernværk fra medio Decbr. nedsat fra 2 Mk. til 1 Mk. 12 s dagl.; i Arendal er en Tommermands Dagløn nedsat fra 3 Mk. 12 s a 4 Mk. kontant til 1 Mk. 16 s a 2 Mk. med Forpligtelse af Varer for endel deraf.

— Departementet for det Indre bekjendtgjør, at der efter Stortingets Beslutning af 24de Septbr. 1857 skal anvendes 100,000 Spd. af Statskassens kontante Beholdning til Udlaan til Selskaber, Interessentskaber eller Private til Myrens Udtapning og Opdyrkning i Landets forskjellige Egne med saadan reel eller personlig Sikkerhed, som Regeringen finder antagelig og med 4 % renteb. Obligation, betalbar inden 10 Aar, saaledes at Renterne lægges til Kapitalen i de første 5 Aar, dog uden Beregning af Rentes Renter, og i de følgende 5 Aar indbetales med en Femtepart aarlig af det samlede Kapital- og Rentebeløb, samt med Renter deraf. Laanet skal dog kun indbetales efterhaanden som Arbejderne skide frem, men hvis Laanet ei anvendes til fuldstændig Udførelse af det forud bestemte Myrudykningsarbejde, hvortil det er bevilget, er det strax forfaldent til Betaling og bliver at inddrive. De som ønske saadanne Laan, kunne igjennem vedkommende Dyrighed indsende deres til Kongen stillede Andragender, som maa være ledsagede af et geometrisk Kart over Myrstrækningen med Angivelse af dens Flade-Indhold, samt en Beskrivelse, der angiver 1) Myrens Afstand fra Gaarden; 2) om godt Afsløb for Vandet findes eller kan tilveiebringes; 3) om Myren er flad eller mere eller mindre hældende; 4) om den er bevoret med Skov, Mose eller andre Værter og af hvilke Slags; 5) Myrjordens Dybde og Beskaffenhed, nemlig om den er fort og

muldig, eller lys og usforraadnet, samt om den i større eller mindre Mængde indeholder Trærødder og Stubber; 6) Myrgrundens Beskaffenhed, nemlig om Myren hviler paa Ler, Sand, Grus, Fjeld o. s. v.; 7) nølagtigt Dverslag over Omkostningerne. Paa Kartet maa alle Grøfter, som efter den udfastede Plan skulle optages, findes afslagte: Til Forfættelse af Kart og Omkostnings-Dverslag kan ventes Hjælp af det Offentlige.

— Ved højeste Resolution ere Bank-Administrator N. B. Stabell, Assessor N. Thomsen, Kjøbmand og dansk Konsul Severin Andersen, Raadmand D. F. Ebbell og Kjøbmand H. Ludvigsen befuldmægtigede til Medlemmer af den midlertidige Laanekommisjon, som skal oprettes i Christiania i Anledning af det nye Statslaan.

— For nogle Dage siden blev Posten røvet imellem Tonsberg og Ballo efter Postkarlens Sigende af 4 Personer. Senere fandt man den opkaarne Postvæske, hvoraf kun Pengebrevene vare borttagne. Gjerningsmændene ere endnu ikke opdagede.

— Ifølge Telegrafmeddelelse fra London have Regjeringens Udsendinge, Hr. Homann og Schou den 29de Decbr. afsluttet Kontrakt med Baring Brothers i London om et Laan for den norske Statskassens Regning af £ 220,000 (à 4½ Spd. = 990,000 Spd. til en Rente af 77 pCt. p. a. samt 1¼ pCt. Provision og Kurtag. Halvdelen af Laanet skal tilbagebetales 1ste Januar 1859 og den anden Halvdel 1ste Juli samme Aar. I Anledning af Dptagelsen af dette Laan har Finans-Departementet bekendtgjort, at hvis Laanet bliver paa 1 Million, hvis ikke, da forholdsvis, skulle efternavnte Summer udlaanes til følgende Byer med nærmest tilgrændsende Byer, Ladesteder og Landdistrikter: 1) Frederikshald 55,000 Spd.; 2) Christiania 175,000 Spd.; 3) Drammen 60,000 Spd.; 4) Laurvik 40,000 Spd.; 5) Skien 50,000 Spd.; 6) Arendal 45,000 Spd.; 7) Christiansand 45,000 Spd.; 8) Stavanger 60,000 Spd.; 9) Bergen 130,000 Spd.; 10) Christiansund 40,000 Spd.; 11) Throndhjem 70,000 Spd.; 12) Tromsø 16,000 Spd.; 13) Hammerfest 14,000 Spd. Nordlands Amt og Bodo ere staaede sammen med Bergen.

— Christianias midlertidige Laan-Indretning har til Bestyrere valgt: Bank-Administrator N. B. Stabell, Grossererne H. Gulbranson, T. J. Hestve, T. Meyer, J. H. Andresen. Ifølge Grundreglerne kan Bestyrelsen, hvis det udenlandske Laan ikke er holdes, paa Fundament af de med Garantisforfættelserne stillede Pantur udstede et Beløb af indtil 1 Million Mark Hamb. Banko (eller saadan Del deraf, som forlanges i Pund Sterl. i 4 pCt. aarlig rentebærende Obligationer, betalbare i Hamburg, eller hvis de lyde paa Sterling i London; Obligationerne udstedes paa et af følgende Beløb: 900, 1200, 1500, 3000 Mark Hamb. Bto. eller 100, 150, 300 Pund Sterl. i 3 Exemplarer, hvert paa en Trediedel af Beløbet, den ene Del forfalden om 6, den anden 12 og den tredje om 18 Maaneder fra Udstedelsesdagen; Obligationerne afgives for deres fulde Beløb efter en Kurs af 102 Spd. for 300 Bto. og 4¼ Spd. for 1 £ mindst. 3 Maanedes Buxler, støttet til fuld Sikkerhed i Haandpant eller

til Navne, som Bestyrelsen finder fuldt betryggende. Disse Buxler antages for en Diskontopræmie af 7 pCt. p. a. og kunne fornyes paa 2 eller 3 Maaneder ad Gangen med mindst 20 pCt. Afdrag og med en Diskontopræmie, som af Bestyrelsen da bestemmes, saaledes at Tab og Udgifter dækkes.

— En beklagelig Hændelse der opfordrer til Forsigtighed hos alle dem der fare langs Jernbanen skal i disse Dage være indtruffen paa Stationen Kjøften. Idet en Arbejder ved Banen, som var tilfæde paa Platformen, der vilde med paa et Sandtræn, der just gik forbi, sprang han til for at komme op paa en af Bognene og blive med Trænet opover til sit Hjemsted. — Spranget glippede, han faldt ned imellem Bognene og var i næste Dieblit knust. Ved de Forhør, som, for at faa den rette Sammenhæng bekræftet, er forlangt, vil hans Broder, som stod hos og saa Ulykken kunne forklare, hvorledes det Hele var den Ulykkelige egen Skyld. Hans Forlovede med hvem han skulde gifte sig i Julen saa ligeledes det Hele, men blev saa stærkt angreben deraf at hun er gaaet fra Forstanden.

Udlandet.

Sverige. S. k. S. Prins Oscar har erholdt det svenske Akademies anden Prisbelønning for en Samling episk-lyriske Romaner „Mr Evensta Flotans Minnen.“

— Af de af Stænderne vedtagne Love er følgende: om Kongens Ret til at være Testamentsværd; om Ret til at drive Handel og Haandværk i en og samme By; om Thinglæsning af Drugbret til fast Eiendom i Byerne og om Straf for Dyrplageri sanktionerede den 21de f. M.

— Den 14de f. M. indleveredes til Stænderne et kgl. Forslag om Forholdsbregler i Anledning af Pengesforholdene m. m. Dette meget udførligt begrundede Forslag foreslaar i det Væsentlige følgende: Rigsstænderne bemyndige Bankens Fuldmægtige til at optage et Laan paa 3 Millioner Spd. i Sølv (12 Millioner Daler Rigsmynt) at betales i Aaret 1860; Rigsbanken udgiver et tilsvarende Beløb i Sedler; deraf dannes et særegent Laanefond; Laanene afpasses efter de forskjellige Stæders og Næringsers billige Behov og Midler drages ubetinget ud af Rørelsen inden Gjældens Tilbagebetalingstid. Bankkassettets Indstilling om at optage dette Laan blev den 23de antagen i de tre Stænder (Adel, Præste og Borger); men i Bondestanden blev den tilbagesendt til Bankkassettet.

Storbritanniens Gesandt ved det tyrkiske Hof Straiford de Medeliff, som var reist til England skal efter Sigende ei vende tilbage til denne Post.

Frankrigs Regjering har til Hensigt at tage Forholdsbregler mod Borsspillet.

— For at vise, hvorledes Algerdyrking og Handel hæver sig i Algirien anfører Monitoren det Faktum, at der ifølge en Beretning fra Alkharab af 11te Decbr. i tre Uger var affikket 1800000 Dranger til Marseille og at dette blot var Begyndelsen af Ud-

førfelen, da Høsten endnu var i fuld Gang og Tilførfelserne vedvarede.

Spaniens Dronning er nedkommen med en Prins, og har i den Anledning til sin Løge Doktor Corral, (der nogle Dage før hendes Nedkomst havde forudsagt hende, at Barnet vilde blive en Dreng) sendt en pragtfuld Pengebørs med 1000 Unzer Guld (Unzen til ca. 14 Spd. 105 f), samt et kostbart Brillantmykke til hans Gemalinde og et Bisstort med den egenhændige Paaskrift: „As marquez del Real Acierto“ (Til Marquisen af den sande Forsikring).

Italien. Ifølge Efterretninger fra Neapel af 19de d. M. har et heftigt Jordskjælv ødelagt de sydlige Provindser i Kongeriget, især Stederne Salerno, Polenza og Pola. Flere tusinde Mennesker skulle derved have mistet Livet. Staden Neapels Befolkning har en hel Dag kamperet i det Frie; men Staden har, uagtet tre heftige Jordskjælv ikke lidt nogen betydelig Skade. De nordlige Provindser ere blevene forskaandede.

I **Rusland** er fceet et betydeligt Skridt for at ophæve Livegenfskabet. Godsherrerne i Vilna, Kowno og Grodno ere gaaede foran med et godt

Exempel, og Keiseren har ved en Ukas af 2den December bemyndiget dem til efterhaanden at udføre deres Plan.

Nordamerikas Præsident har aabnet Kongressen den 7de Decbr.

Redaktionen bekyndtgjør herved, at Dpsatser tjenlige til Ugeskriftet, optages og honoreres.

For at befordre stadig Tilgang af originale Artikler har det **Rgl. Selskab for Norges Vel** vist Blandet den Interesse at deeltage i Honorarets Udredelse, hvorved Redaktionen seer sig istand til at byde Forsfattere af Originalstykker et meget høiere Honorar end de under vore Forholde almindelige.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagttagelser paa Christiania Observatorium.

1857. December.	Barometerstand i franste Lin. ved 0°.			Temperatur i Styggen. R.			Bemærkning.
	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	
1	338'' 1	336'' 8	335'' 3	+ 2°5	+ 0°6	+ 0°2	Lyst og taaget.
2	34 9	35 2	36 5	+ 0 2	+ 0 1	+ 2 2	Ræsten do. do.
3	36 9	36 5	34 4	+ 4 2	+ 0 5	+ 3 9	Lyst. Lidt Regn.
4	31 8	31 9	38 8	+ 5 2	+ 6 7	+ 1 7	Bl. Regn om Natten. Stærk SSO.
5	37 0	38 2	42 0	+ 1 1	+ 0 1	+ 2 3	Blandet. N.
6	37 7	36 9	38 5	+ 4 9	+ 5 6	+ 3 1	do. SSO.
7	37 7	38 0	34 5	+ 5 0	+ 5 1	+ 6 7	do. Storm og Regn om Natten. S.
8	34 7	38 3	38 3	+ 6 5	+ 6 0	+ 4 1	Klart. Stærk WSW.
9	35 9	36 5	36 8	+ 5 8	+ 6 7	+ 4 5	Skyet om Efterm. SO.
10	36 0	35 9	34 4	+ 3 3	+ 5 6	+ 4 8	Temn. klart. SSW.
11	34 5	35 6	40 0	+ 3 6	+ 6 9	+ 1 1	Klart W-NO.
12	32 0	32 7	42 9	+ 2 0	+ 0 7	+ 1 0	Blandet. Svag NO.
13	40 9	39 3	37 8	+ 2 1	+ 0 6	+ 1 5	do. do NO.
14	36 4	35 3	34 3	+ 0 4	+ 0 1	+ 1 4	Temn. skyet. do. NO.
15	32 0	31 7	32 0	+ 0 7	+ 4 4	+ 2 7	Blandet S.
16	33 2	33 8	33 5	+ 0 8	+ 2 4	+ 3 4	do. Svag NNO.
17	32 8	33 2	34 0	+ 4 1	+ 4 1	+ 1 8	do. do. S.
18	34 9	35 2	34 9	+ 0 3	+ 1 8	+ 3 6	Temn. skyet. Svag OSO.
19	33 1	33 5	34 2	+ 5 8	+ 4 8	+ 1 7	Blandet SSO.
20	34 3	34 0	33 2	+ 0 9	+ 0 7	+ 2 4	Temn. klart. Svag NNO-S.
21	32 0	32 1	32 2	+ 2 1	+ 1 3	+ 1 5	Lyst. Lidt Slub. Svag SO.
22	31 5	39 6	29 4	+ 1 4	+ 2 7	+ 1 9	Lyst. Taaget. Svag NNO.
23	32 3	33 4	34 3	+ 2 1	+ 2 5	+ 1 0	Klart. do. S.
24	35 9	37 1	37 0	+ 1 0	+ 0 1	+ 0 1	Blandet. Lidt Sne. Svag NO.
25	31 7	28 6	32 1	+ 2 3	+ 2 4	+ 1 2	do. Lidt Regn. do. NNO.
26	34 2	35 9	37 4	+ 0 7	+ 2 8	+ 0 3	Temn. klart. do. NNW.
27	38 8	40 3	40 9	+ 2 2	+ 0 1	+ 5 7	Klart. do. N.
28	40 9	40 6	40 0	+ 7 3	+ 6 0	+ 6 1	do. do. NO.
29	39 2	38 5	37 2	+ 6 2	+ 4 3	+ 2 0	Skyet. Lidt Regn. do. NNO.
30	36 5	36 4	38 4	+ 1 1	+ 2 7	+ 2 5	Blandet. do. NW.

Høiden af Regn og smeltet Sne = 9,08 Linter.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.